

VU Research Portal

Lexicografie op Curaçao. Abraham Jesurun en zijn woordenlijst van het Papiaments (1898)

Noordegraaf, J.

published in

Trefwoord

2015

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Noordegraaf, J. (2015). Lexicografie op Curaçao. Abraham Jesurun en zijn woordenlijst van het Papiaments (1898). *Trefwoord*, 2015(juli), 1-27. [1].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Lexicografie op Curaçao

Abraham Jesurun en zijn woordenlijst van het Papiaments (1898)¹

Jan Noordegraaf

‘Il dialetto curassese’

In juli 1845 stuurde Martinus Niewindt (1796-1860), bisschop van Cytrum i.p.i en de eerste apostolisch vicaris van Curaçao,² een exemplaar van zijn *Catecismo pa uso di Catolicanan di Curaçao* oftewel *Catechismus ten gebruike der katholyken van Curaçao* op naar de Italiaanse kardinaal Giuseppe Gaspare Mezzofanti (1774-1849). De opdracht die Niewindt eigenhandig in dit boek heeft genoteerd, luidt: ‘Na eminentismo y illustrissimo señor cardinal Mezzofanti di su mas humilde criar M.J. Niewindt, obispo di Cytrum y vicario apostolico di Curaçao’ en was gedateerd 14 juli 1845. De kardinaal Mezzofanti, het mag bekend zijn, was een vermaard linguïst en polyglot: hij beheerste wel 38 talen, waaronder het Nederlands. Hij was onder meer een bewonderaar van het werk van de achttiende-eeuwse Nederlandse taalkundige Lambert ten Kate (1674-1731). Ongetwijfeld deed Niewindt de kardinaal een plezier met zijn in het Papiaments en Nederlands gestelde werk, dat ook de Papiamentse versie bevatte van het Onze Vader, *No tata cu ta na cielu*.

Bijna vijfhonderd versies van het Onze Vader waren er al in de jaren 1806-1817 door de Duitse geleerden J.C. Adelung (1732-1806) en Johann Severin Vater (1772-1826) bijeengebracht in de *Mithridates oder allgemeine Sprachkunde mit dem Vater Unser als Sprachprobe in beynahe fünfhundert Sprachen und Mundarten*. Maar een Papiamentse versie ontbrak, ook in het meer recente *Das Vater Unser, in 206 Sprachen und Mundarten* uit 1844, dat bezorgd was door de Oostenrijker Alois Auer von Welsbach (1813-1869). Toen de wat aparte Italiaanse taalgeleerde en polyglot Emilio Teza (1831-1912) Mezzofanti’s exemplaar van Niewindts werk onder ogen kreeg – hij vond het in Mezzofanti’s welvoorzien taalkundebibliotheek te Bologna –, raakte hij geïntrigeerd door ‘il dialetto curassese’ en hij schreef op basis van de catechismus van Niewindt het eerste wetenschappelijke artikel over wat tegenwoordig het Papiaments genoemd wordt. Zijn studie ‘Il dialetto curassese’, in totaal een tiental pagina’s, verscheen in 1864 in het Milanese tijdschrift *Politecnico*. Het artikel bevat niet alleen de Papiamentse versie van het Onze Vader, maar ook observaties over de grammatica en over lexicale elementen van ‘het dialect van Curaçao’. ‘Teza treats Papiamentu basically as a branch of Spanish, generated through corruption’, noteert Martinus (2004: 12). Vorig jaar is het artikel opgenomen in een bloemlezing van negentiende-eeuwse geschriften over creolistiek (cf. Krämer 2014).

Teza’s artikel droeg onder meer de goedkeuring weg van de gezaghebbende Duitse taalgeleerde Theodor Benfey (1809-1881), die nog in hetzelfde jaar in de *Göttingische*

¹ Met dank aan Aart G. Broek (Leiderdorp), Philipp Krämer (Berlin), Jennifer Smit (Curaçao), Gerrold van der Stroom (Amsterdam).

² Niewindt was een titulair bisschop, zonder eigen bisdom. Tot 1882 werd de ‘i.p.i.’, de afkorting van *in partibus infidelium* (‘in de landstreken der ongelovigen’), gebruikt om te verwijzen naar een niet meer bestaand bisdom.

gelehrte Anzeigen een vrij uitvoerige samenvatting gaf van de volgens hem interessante, maar te bondige studie van zijn Italiaanse collega. Benfey voelde zich daarom verplicht bij te dragen ‘zur weitem Verbreitung’ van de inhoud ervan. Teza’s artikel was niet alleen descriptief van belang, maar ook theoretisch was het ‘keinesweges unerheblich’, aangezien het goed liet zien ‘wie sich Dialekte und Sprachen aus dem Schosse ihrer Muttersprache hervorbilden und von ihr ablösen’ en ‘ja durch die Nähe der Zeit, in welcher sie [de taalverandering] sich vollzogen hat, durch die Möglichkeit die sprachlichen Vorgänge klar darzulegen und die Eigentümlichkeiten derselben eine besondere Bedeutung erhält’ (Benfey 1864: 2074). Benfey besloot zijn aankondiging als volgt:

Wünschenswerth wäre es, wenn Hr Teza selbst, oder irgend ein holländischer Gelehrter, dem noch weitere Quellen zur genaueren Kenntniss dieser Sprache zu Gebote stehen, etwas tiefer in dieselbe einginge. Es versteht sich von selbst, dass Sprachproben, welche aus dem Munde des Volks geschöpft wären, die wichtigsten Beiträge bilden würden (1864: 2074-75).

Terzijde teken ik hierbij aan dat het mogelijk het artikel van Emilio Teza is geweest dat de belangstelling van de vermaarde taalkundige Hugo Schuchardt (1842-1927) uit Graz gewekt heeft voor creooltalen en voor verschijnselen van taalcontact (cf. Pelz & Moreira de Sousa 2015). In een brief d.d. 13 januari 1869 aan Graziadio Isaia Ascoli (1829-1907), een andere Italiaanse taalgeleerde, geeft Schuchardt namelijk blijk van zijn interesse in de ‘Lingua Franca’.³ Schuchardt legt aan Ascoli uit waarom: ‘Ala lingua franca m interessa in riguardo più generale, perchè forse è un altro esempio di quella decomposizione che Emilio Teza nel Politecnico ci ha dimostrato nel dialetto di Curaçao’. Men kan het origineel van deze brief vinden op de site van het onvolprezen Schuchardtarchief te Graz. Schuchardt heeft zelf geen studies aan het Papiaments gewijd, maar wel stuurde hij in 1882 Teza een briefkaart die geheel in het Papiaments geschreven was.

Maar wat de volkstaal betreft: pas in de laatste decennia van de negentiende eeuw kreeg die volop de aandacht van de taalkundigen, ook in Nederland. De bekende dialectenquête van de Amsterdamse hoogleraar Jan te Winkel (1847-1927) bijvoorbeeld vond plaats in 1879. In de jaren 1882-1890 redigeerde de veelschrijvende Taco de Beer (1838-1923) het blad *Onze Volkstaal, tijdschrift gewijd aan de studie der Nederlandsche tongvallen*, waarin ook aandacht besteed wordt aan een verwante tongval als het Transvaals. En in 1897 publiceerde Abraham Daniel Jesurun te Willemstad ‘Eenige beschouwingen over de volkstaal van Curaçao’, een artikel dat een jaar later gevolgd werd door een woordenlijst van ‘het Papiëmentsch’ met inleiding. Dat tweede artikel wordt hier opnieuw gepubliceerd. Maar eerst zal ik de samensteller van die lijst kort introduceren. De studie van Emilio Teza uit 1864 is hem overigens naar alle waarschijnlijkheid niet onder ogen gekomen, evenmin als de ruimhartige aankondiging van Theodor Benfey uit datzelfde jaar. Hoe dit ook zij, in het Nederlandse tijdschrift *Vragen van den dag* werd geconcludeerd dat Jesurun ‘zeer belangrijke beschouwingen over het Papiëmentsch’ had geleverd (De Veer 1899: 324).

³ De Lingua Franca ofwel het Sabir was een pidgin die tussen de 11^e en de 19^e eeuw als lingua franca door zeelieden en kooplui gebruikt werd in het Middellandse-zeegebied. De term *lingua franca* is van deze benaming afgeleid en is sindsdien algemeen aanvaard (cf. Fouse 2002: 17).

De auteur van de woordenlijst

In het grote boek over de *History of the Jews of the Netherlands Antilles* (1970) wordt Abraham Daniel Jesurun (1839-1918) ‘Curaçao’s then most cultured man’ genoemd, die verschillende talen in woord en geschrift beheerste. Hij wordt bijvoorbeeld een ‘specialist in Papiamentu’ genoemd (Emmanuel & Emmanuel 1970, 1: 411, 454). Jesurun blijkt een belangrijk man geweest te zijn op Curaçao. Zo was hij secretaris-directeur van de Aruba Fosphaat Maatschappij, vele jaren voorzitter van de Kamer van Koophandel en Nijverheid en directeur van de Curaçaosche Bank. Ook is hij lid van de Koloniale Raad geweest en bestuurslid van het Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap te Willemstad. Voor al die activiteiten is hij onderscheiden: hij werd eerst ridder in de orde van Oranje-Nassau (1908), later officier (1913). In de serie ‘beroemde personen’ werd er in 1998 een postzegel met zijn beeltenis erop uitgebracht.

Abraham Jesurun heeft niet alleen over het Papiaments geschreven. Hij was een van de eerste Antillianen die over orale literatuur publiceerden. In 1899 schreef hij een beschouwing over de Compa Nanzi-verhalen, die gewijd zijn aan de mythische spin ‘kameraad Nanzi’ (Rutgers 2001: 631; zie ook Rutgers 1996: 33-34). Verder leverde hij bijdragen aan het tijdschrift *Neerlandia*, dat vanaf 1896 tot op heden gestaag verschijnt (cf. DBNL). Ik heb nog niet kunnen achterhalen of Jesurun enigerlei professionele scholing heeft gehad inzake taal- en letterkunde. Waarschijnlijk is hij op dit gebied een betrokken autodidact geweest. Hoe dit ook zij, als creolist was hij een oudere collega van bekende Nederlandse taalonderzoekers als D.C. Hesseling (1859-1941) en Jac. van Ginneken (1877-1945). Beiden verwijzen in hun studies naar de artikelen van Jesurun. Bij Van Ginneken wordt het Papiaments ook wel ‘Negerspaansch’ genoemd.

Als achtergrondinformatie vermeld ik nog dat het eiland Curaçao volgens een naslagwerk uit die tijd ‘een bevolking telt van 20000 zielen (...). Het meerendeel der bewoners, die beroemd zijn om hun gastvrijheid en gezelligheid, belijdt den R.C. godsdienst. Er komen slechts 2000 hervormden en 1000 Israelieten voor’ (Van den Berg 1884: 283).

Jesurun over het Papiaments

De Amsterdamse classicus en algemeen linguïst A.W. de Groot (1892-1963) heeft het Papiaments eens omschreven als ‘een gebroken Nederlands, door inboorlingen in West-Indië gesproken (*Massa vertrekken huis*)’ (de Groot 1938: 250). Met deze wat lapidaire professorale definitie zal Jesurun het wel niet helemaal eens geweest zijn, maar wat opvalt in zijn artikel ‘Eenige beschouwingen over de volkstaal van Curaçao’ uit 1897, is dat hij, toch een geboren Curaçaoënaar, een nogal afstandelijke houding inneemt ten opzichte van het

Papiaments. Dat is eigenlijk geen echte taal, vindt hij; het is een taal voor kinderen en minder ontwikkelden. Ik geef ter plaatsbepaling enkele citaten uit Jesuruns eerste artikel over het Papiaments, dat van 1897.

Op het eiland Curaçao en de naburige eilanden Bonaire en Aruba wordt algemeen gebruik gemaakt van een *patois* of volkstaal, dien oud-Spaansch of Portugeesch tot grondslag heeft en waarin een niet onaanzienlijk aantal Hollandsche woorden meestentijds met een zeer gewijzigde uitspraak, voorkomt. Aan die volkstaal is van oudsher de naam 'PAPIAMENTU' toegekend (95).

Zoover ons bekend, is over het Papiëmentsch en zijn eigenaardigheden nimmer een studie in het licht gegeven. Wel wordt er bij herhaling op het nadeel gewezen, en terecht, van het bezigen in den algemeenen omgang, zelfs in de beste kringen, van het *patois* des lands, doch beschouwingen over die volkstaal zelve zijn nimmer geleverd.

Nu een genootschap alhier in het leven is geroepen voor de Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkunde der Nederlandsche Antillen, van welke het eiland Curaçao de hoofdplaats is, kunnen enkele mededeelingen over die volkstaal geenszins overbodig worden geacht.

Het voortbestaan dier volkstaal, hoe betreuenswaardig het ook zijn moge, is een feit waarmede rekening dient gehouden te worden. Betreuenswaardig noemen wij het, wijl in de eerste plaats het aanleeren der moedertaal daardoor wordt tegengehouden, en in de tweede plaats gemakkelijk en correct gebruik der Nederlandsche of eenige andere taal, zelfs voor hen die zoodanige talen hebben aangeleerd, moeilijk blijft.

En toch kan het Papiëmentsch, dat een zekere aantrekkelijkheid bezit, in weerwil van het gebrekkige en onvolledige daarvan, niet uit den algemeenen omgang verdreven worden (96).

Het Papiëmentsch is werkelijk *une langue d'enfant*, en heeft daarom veel overeenkomst met de primitieve talen. Het is de taal van de minder ontwikkelde menschen, die geen begrip hadden van lezen noch schrijven, en meestentijds op het geluid of den klank afgingen van de woorden, die in hun omgeving door hun meesters werden gebezigd (97).

Enerzijds vindt Jesurun het Papiaments dus maar een kinderlijke taal, anderzijds lijkt het hem van belang om een en ander over het Papiaments vast te leggen. Een ambivalente houding, meent Van Putte (1992: 191-192; cf. Van Putte 1999: *passim*). Ik zal de kwestie van die taalattitude hier verder buiten beschouwing laten. Een vergelijking met contemporaine Nederlandse oordelen over het Afrikaans zou trouwens interessant zijn. Maar dat valt buiten het kader van deze documentaire bijdrage, evenals een beschrijving van Jesuruns verdere taalkundige inzichten en de inkadering daarvan in de Nederlandse en internationale creolistiek en koloniale linguïstiek aan het eind van de negentiende eeuw.

Begin juli 1898 voltooid Abraham Jesurun een vervolgartikel, waarin hij een woordenlijst heeft opgenomen, die thematisch en niet alfabetisch geordend is. In zijn inleiding zag hij zich genoodzaakt uit te weiden over het zeker voor het Papiaments lastige onderwerp 'spelling'. De woordenlijst (pp. 81-96) wordt gevolgd door een samenspraak (pp. 97-100) en is als volgt opgezet:

Zelfstandige naamwoorden (pp. 81-90)

Bijvoegelijke naamwoorden (pp. 91-92)

Getallen (p. 93)

Werkwoorden (pp. 94-97)

De omvang van de lijst is vrij beperkt, zo'n vierhonderd woorden, terwijl de samenspraak 65 zinnestjes bevat. Jesurun signaleert een drietal woorden die van 'Afrikaansche' afkomst kunnen zijn, terwijl er voor een stuk of vijftig een Nederlandse herkomst wordt aangetekend.

Bijna alle overige woorden zijn van Spaanse of Portugese origine.

Hoe heeft Jesurun het nodige veldwerk verricht, d.w.z. heeft hij gewoon opgeschreven wat hij zelf las en hoorde? In elk geval was de *Amigoe di Curaçao. Weekblad voor de Curaçaosche eilanden* het niet eens met Jesuruns beschouwingen over spelling in zijn eerste artikel. Volgens de *Amigoe* had hij gedateerde bronnen gebruikt. In november 1898, na het verschijnen van het tweede artikel, constateert het weekblad dat Jesurun zich van die kritiek weinig heeft aangetrokken. Aangenomen wordt dat hij nu ijverig recente ‘courantartikelen, feuilletons en andere in het Papiëmentsch geschreven stukken’ heeft bestudeerd om er ‘inconsequenties in de door anderen verdedigde spelling aan te wijzen’. Hij handhaaft ‘zijne onzes inziens onlogische spelling der Papiëmentsche woorden’.

Eventuele schatplichtigheid aan eerder gepubliceerde woordenlijsten, zoals die van Frederiks & Putman, *Woordenlijst der in de landstaal van Curaçao meest gebruikelijke woorden met Zamenspraken* uit 1859, heb ik nog niet onderzocht.

Een *caveat lector* nog inzake de hierna volgende tekst. Ik neem maar aan dat Jesurun zelf geen drukproef van zijn artikel onder ogen heeft gehad: de verslagen van het Genootschap werden gedrukt en uitgegeven in Amsterdam. Het is me niet duidelijk wie de proeven indertijd heeft nagezien, maar op de laatste bladzijde van het tweede jaarverslag vinden we wel een ‘verbeterblad’.⁴ De veertien corrigenda die daar vermeld worden met betrekking tot het artikel van Jesurun heb ik nu in de tekst verwerkt. Verder zijn enkele kennelijke drukfouten wat betreft punten en komma’s e.d. stilzwijgend gecorrigeerd. Waarschijnlijk zijn er meer plaatsen aan te wijzen waar een fout tegen de spelling is gemaakt of waar een redactionele inconsistentie valt waar te nemen. Die kwesties laat ik echter graag aan meer deskundigen over.

Slotopmerkingen

Wat de descriptieve doelstelling van Jesuruns Papiamentse studies betreft, die staat aan het slot van het tweede artikel duidelijk geformuleerd in zijn *captatio benevolentiae*:

Wij hebben gemeend onze mededeelingen en beschouwingen over de volkstaal van Curaçao tot deze weinige te moeten beperken.

Het Papiëmentsch is geen taal.

Aanmoediging tot het aanleeren van hetzelfde is niet ons doel.

Alleen hebben wij voor hen, die de volkstaal kennen, enkele ophelderingen en aanwijzingen willen bijebrengen, en aan hen, die met haar niet vertrouwd zijn, een oppervlakkige kennismaking daarmede willen bezorgen (1898: 102).

Over het Papiaments en de studie ervan is al veel geschreven. Met de herpublicatie van Jesuruns woordenlijst heb ik kort aandacht willen vragen voor een bescheiden lexicografisch project dat meer dan honderd jaar terug is uitgevoerd in wat men vroeger wel de ‘Nederlandsche West-Indische bezittingen’ noemde.

⁴ In het derde jaarverslag (1899) staat vermeld dat ds. H.F. Hamelberg te Eijssden, die negen jaar in de koloniën had gewerkt en in die tijd voldoende kennis had opgedaan van ‘het Spaansche en van de landstaal’, bereid was om de correctie van de drukproeven voortaan voor z’n rekening te nemen. ‘Drukfouten toch ontsieren een werk steeds’, wordt in het jaarverslag opgemerkt (p.7).

Literatuur

Benfey, Th. 1864. Bespreking van Teza 1864. *Göttingische gelehrte Anzeigen* 126, 2069-2075.

van den Berg, J.C. 1884. *De werelddelen. Bewerkt naar Friedrich von Hellwald's Die Erde und ihre Völker. Amerika en Australië*. Haarlem: Schalekamp & Van den Berg.

Bernecker, Roland. 1991 'Philosophie und Sprachwissenschaft im Età dei Lumi: Il Politecnico (1839-1844)'. Schlieben-Lange a.o. 1991, 223-239.

Coomans, Henry E. & Maritza Commans-Eustatia. 2004. 'Papiamentse woordenboeken en woordenlijsten uit de 19e eeuw'. In: Frederiks & Putman 2004, 147-159.

Emmanuel, Isaac S. & Suzanne A. 1970. *History of the Jews of the Netherlands Antilles. First volume – History*. Cincinnati: American Jewish Archives.

Fouse, Gary C. 2002. *The story of Papiamentu. A study in slavery and language*. Lanham etc.: University Press of America.

Frederiks, Bernardus Th.J. & Jacobus J. Putman. 1859. *Woordenlijst der in de landstaal van Curaçao meest gebruikelijke woorden met Zamenspraken*. Curaçao: Drukkerij van het Vicariaat. (Repr. 2004, Curaçao: Fundashon pa Planifikashon di Idioma & Bloemendaal: Stichting Libri Antilliani).

van Ginneken, Jac. 1913. 'Curaçaosch en Arubaansch-Nederlandsch'. *Handboek der Nederlandsche taal*. Deel I. *De sociologische structuur der Nederlandsche taal I*. Nijmegen: Malberg, 275-285.

de Groot, A.W. 1938. 'De Taalkunde'. *Scientia. Handboek voor wetenschap, kunst en godsdienst*. Utrecht: De Haan, 239-284.

Hesseling, D.C. 1905. *Het Negerhollands der Deense Antillen*. Leiden: A.W. Sijthoff.

Jesurun, Abraham Daniel. 1897. 'Eenige beschouwingen over de volkstaal van Curaçao'. *Eerste jaarlijksch verslag van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap, gevestigd te Willemstad, Curaçao*. Amsterdam: J.H. de Bussy, 95-110. (Repr. 1985 Amsterdam: Emmering. Antilliane reeks, deel VII,1: verslag 1-3, 1897-1899).

Jesurun, Abraham Daniel. 1898. 'Het Papiëmentsch'. *Tweede jaarlijksch verslag van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap, gevestigd te Willemstad, Curaçao*. Amsterdam: J.H. de Bussy, 75-102. (Repr. 1985 Amsterdam: Emmering. Antilliane reeks, deel VII,1: verslag 1-3, 1897-1899).

Krämer, Philipp. (Hrsg.). 2014. *Ausgewählte Arbeiten der Kreolistik des 19. Jahrhunderts. Selected Works from 19th Century Creolistics. Emilio Teza, Thomass Russell, Erik Pontoppidan, Adolpho Coelho*. Hamburg: Buske. (Kreolisch Bibliothek, 24).

Martinus, Efraim Frank. 2004. *The kiss of a slave. Papiamentu's West-African connections*. Diss. UvA 1996, derde editie.

Niewindt, Martinus Joannes. s.d. [1832]. *Catecismo pa uso di catolicanan di Curaçao /*

Catechismus ten gebruike der katholyken van Curaçao. [Willemstad], Curaçao: Drukkerij van Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid.

Niewindt, Martinus Joannes. 1837. *Catecismo corticu pa uso di catolicanan di Curaçao*. Z.pl., z.u. (Repr. Kòrsou: Fundashon pa Planifikashon di Idioma & Bloemendaal: Stichting Libri Antilliani 2001).

Pelz, Martina & Silvio Moreira de Sousa. 2015. 'Un pòstkaart na Papiamentu di Schuchardt pa Teza'. *Conference booklet conference Society for Pidgin and Creole Linguistics & Associação de Crioulos de Base Lexical Portuguesa e Espanhola, Graz, July 7th-9th, 2015*. Graz: Institut für Sprachwissenschaft, 85.

van Putte, Florimon C. M. 1992. 'Een middel voor een heilig doel: Papiaments in de negentiende eeuw'. *De Nieuwe Wereld en de Lage Landen: onbekende aspecten van vijfhonderd jaar ontmoetingen tussen Latijns-Amerika en Nederland*. Onder redactie van J. Lechner & H. Ph. Vogel. Amsterdam: Meulenhoff, 175-193, 200.

van Putte, Florimon. 1999. *Dede pikiña ku su bisina: Papiamentu-Nederlands en de onverwerkt verleden tijd*. Zutphen: Walburg Pers.

Rutgers, Wim. 1996. *Beneden en boven de wind. Literatuur van de Nederlandse Antillen en Aruba*. Amsterdam: De Bezige Bij.

Rutgers, Wim (red.). 2001. *Tropentaal. 200 jaar Antilliaanse vertelkunst*. Amsterdam & Antwerpen: Contact.

Rutgers, Wim. 2015. 'Een speurtocht naar vroege bewijzen van het Papiaments. Van taal van het land naar landstaal'. *Caraïbisch uitzicht*, 37 pp. (Eerder gepubliceerd in *Antilliaans Dagblad* 2015).

Schlieben-Lange, Brigitte a.o. (eds.). 1991. *Europäische Sprachwissenschaft um 1800. Methodologische und historiographische Beiträge zum Umkreis der 'idéologie'*. Band 2. Münster: Nodus Publikationen.

Teza, Emilio. 1864. 'Il dialetto Curassese'. *Il Politecnico. Repertorio mensile di studj applicati alla prosperità e coltura sociale* 21, 342-352. (Herdruckt in Krämer 2014, 1-10; vertaling als 'Der Dialekt von Curaçao' in Krämer 2014, 11-21).

de Veer, J.R.G. 1899. 'De kolonie Curaçao'. *Vragen van den dag* 14, 320-333.

Bijlage

Het Onze Vader in het Papiaments (cf. Niewindt 1837: 10)

Nos tata cu ta na cielu, cu bo nombre ta sanctifiar
larga cu bo reyno vini na nos
cu bo voluntad haci na tera com na cielu
duna nos awé nos pam di cada dia,
pordona nos nos débé asina cu nos ta pordona na vos debedornan,
y no larga nos cai en tentacionma libra nos di tur malu. Amen.

TEKST

A. Jesurun

HET PAPIËMENTSCH

Tweede jaarlijksch verslag van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap, gevestigd te Willemstad, Curaçao (Amsterdam: J.H. de Bussy 1898), 75-102.

In het eerste verslag van het Genootschap hebben wij ‘Eenige beschouwingen over de volkstaal van Curaçao’ geleverd, en het was ons aangenaam te ontwaren dat die bijdrage over het algemeen gunstig is beoordeeld, en hier aanleiding heeft gegeven tot andere beschouwingen, en mededeelingen over die volkstaal.

Over de *spelling*, zoo als die door ons werd behandeld, werden eenige aanmerkingen gemaakt, en is ons van zekere zijde ten laste gelegd over het hoofd te hebben gezien, dat in de laatste twintig jaren of meer met de vroegere gewoonte is gebroken om zuiver Spaansche woorden op hollandsche wijze te spellen. Wij willen wel erkennen dat ten deze in de laatste jaren eenige verbetering merkbaar is, doch kunnen niet volhouden dat de hollandsche spelling van vele Spaansche woorden, ook in den laatste tijd, *tot heden*, nog als regel in acht worden genomen. Onder meerderen, kunnen wij aanhalen dat in Spaansche woorden, waarin de letter *o* voorkomt, en die klank bij den overgang in het Papiëmentsch in de Spaanse *u* wordt veranderd, als *regel* is aangenomen dien klank in de volkstaal terug te geven door den hollandschen diphthong *oe*; zoo schrijft men *Amigu*, van het Spaansch *Amigo*, in het papiëmentsch *Amigoe*.

Zoolang geen alfabet voor het Papiëmentsch wordt vastgesteld, zullen zich, bij het schrijven van die volkstaal, die niet anders in werkelijkheid is dan een *spreektaal*, die verwarringen in de spelling blijven voordoen. [76]

De voornaamste verwarring komt voort uit het gebruik van de letter *j*; in de volkstaal heeft deze letter drie verschillende *uitspraken*.

In Spaansche woorden heeft de *j* den klank bijna van de hollandsche *h*; nog wordt in verscheidene woorden van Spaansche afleiding de *h* voor de *j* gesteld. *Justicia* wordt dikwijls in het Papiëmentsch geschreven *husticia*¹, en *joven*, *hoben*.

In Hollandsche woorden, onveranderd of gewijzigd in de volkstaal overgenomen behoudt de *j* de hollandsche uitspraak.

In verscheidene *zuiver* Papiëmentsche woorden heeft de *j* den klank van die letter in het Engelsch. Deze klank wordt door hollandsche papiëmentsch-schrijvers voorgesteld door *dj*; zoo schrijft men *djaka* (rat), al geven die beide aan elkander gevoegde letters slechts *bij benadering* den Engelschen klank van de *j* terug.

De *j* heeft dus drieërlei uitspraak in onze volkstaal; de
Spaansche, die door *h*
de Hollandsche die door *j*
en de Engelsche die door *dj*
wordt teruggegeven.

¹ (In *echt* Papiëmentsch is het woord „rechtvaardigheid” *hustishi*, dat voorheen gespeld werd *hoestishi*).

Een klank, die in het Papiëmentsch veel voorkomt is die van de Engelsche *sh*; verkeerdelijk wordt deze klank door de Papiëmentsch-schrijvers voorgesteld door de *sj*, letters die den klank niet zuiver teruggeven. *Masha* of *Mashar* (papiëmentsch voor *vele*, uit het Spaansch *demasiado*) wordt dan ook geschreven *Masja*.

Het is hier de plaats om op een der eigenaardigheden onzer taal te wijzen, in verband met het gebruik van de letter *j*.

Het woord *dia* (dag) wordt onveranderd van het Spaansch [77] in het Papiëmentsch gebezigd. Echter bij de namen der weekdays, die op één uitzondering na als hieronder zal worden vermeld, uit het Spaansch zijn overgenomen, wordt het woord *dia* voorgevoegd, maar uitgesproken *dja*; hier worden door de samentrekking van *di* en *a* een klank gevormd, die met dien der *j* in het Engelsch overeenkomt.

De Spaansche *j* wordt, in enkele gevallen, door hollandsche schrijvers van het Papiëmentsch door *g* teruggegeven. En dit nog in de laatste jaren; wij hebben voor ons liggen een blaadje, waarin het woord *ejemplo* (voorbeeld) gespeld wordt *egempel*. In hetzelfde blad vinden wij *duci* (zoet, uit het Spaansch *dulce*) geschreven, terwijl het woord in het Papiëmentsch is *dushi*.

Nog wordt de *j* (met den hollandschen klank) gebezigd om de dubbele *ll* te kennen te geven. N o g in 1898 wordt geschreven *Nos a jega* voor *hemos llegado* (wij zijn aangekomen).

De dubbele *ll* komt voor in vele Spaansche woorden, die in het Papiëmentsch zijn overgenomen, en daardoor wordt in den regel de *j* (hollandsche uitspraak) in het Papiëmentsch gesteld. De Spaansche dubbele *l* (*ll*) is als in het fransch *l mouillée*.

Verder wordt van de *j* (hollandsche uitspraak) gebruikt gemaakt om door achtervoeging aan de *n* een anderen Spaanschen klank, dien namelijk van *ñ* terug te geven. Deze klank komt in een zeer groot aantal woorden in het Papiëmentsch voor, overgenomen uit het Spaansch.

Als een voorbeeld halen wij aan *gaña* (uit het Spaansch) *engañar* (bedriegen), dat in het Papiëmentsch gespeld wordt *ganja*.

Soms bij uitzondering wordt de Spaansche *ñ* in het Papiëmentsch gebezigd; een bewijs te meer, dat geen regelmatigheid in acht wordt genomen door schrijvers in het Papiëmentsch. In éénzelfde kolom van een feuilleton, d i t j a a r geschreven, vinden wij *senjal* (uit het Spaansch *señal* – teeken, sein) en *cuña* (uit het Spaansch *cuñado* – schoonbroeder). [78]

Wij halen deze voorbeelden niet aan om de schrijvers van het Papiëmentsch verantwoordelijk te stellen voor de onregelmatigheden, die onvermijdelijk zijn bij het schrijven van een taal, die uitsluitend een *spreektaal* is, maar enkel en alleen om aan te toonen dat de bewering dat er vaste regels bij het schrijven van het Papiëmentsch zijn aangenomen, dat men zich aan de ethymologie der woorden houdt, en Spaansche woorden niet op Hollandschen wijze spelt, niet gegrond is. Wij geven toe dat „*On fait ce qu'on peut, et non pas ce qu'on veut.*”

Spaansche woorden – zeer talrijk – , waarin de *qu* voorkomt, worden maar eenvoudig met de hollandschen *k* (een letter die in de Spaansche letterlijst niet is opgenomen) geschreven; zoo wordt bijv. *aqui* (Spaansch voor *hier*) dat onveranderd in de spreektaal is overgenomen, nog heden ten dage geschreven *aki*; *qué cosa* (wat) wordt in het Papiëmentsch geschreven *kiko*. In hetzelfde artikel in een courant treffen wij naast elkander: *keda ketoe* (Spaansch *quedar quieto* – stil blijven).

Wij willen wel toegeven dat het hoogst moeilijk is een speciale spelling van het Papiëmentsch vast te stellen, zoolang er niet worde overeengekomen omtrent een speciaal alfabeet [sic] voor onze volkstaal.

Zoo men bij elke letter, zooals die gebruikt wordt bij het schrijven onzer volkstaal, wil stilstaan, dan zal men onmiddellijk merken dat de schrijvers zich niet aan bepaalde regels houden, noch getrouw blijven aan de Spaansche spelling.

De *g* heeft (evenals in het Fransch, doch verschillend) in het Spaansch *twee* klanken: die van de Hollandsche *g* vóór de klinkers *e* en *i*, en die van de Engelsche *g* (in *go*) vóór *a*, *o* en *u*.

Waar de Engelsche klank vóór de *e* of *i*, in het Spaansch, voorkomt, wordt de *u* tussengevoegd. Zoo bijv. *seguir* (volgen). [79] In het Papiëmentsch schrijft men nog heden *sigi*, dat niet alleen van de Spaansche spelling afwijkt, maar tot het verkeerd uitspreken van het woord aanleiding zou kunnen geven, wijl om den klank terug te geven de *g* hier de Engelsche uitspraak hebben moet.

Bovendien zijn er enkele eigenaardige woorden in het Papiëmentsch, die twee geheel en al verschillende woorden van het Spaansch te kennen geven.

Onder dezen neemt een eerste plaats in de uitdrukking *ku* (of *coe* en *koe*, zooals men het hier schrijft); *con* (Spaansch voor *met*) is eveneens *coe* of *koe*; eigenlijk *ku* in beide gevallen.

In de laatste tijden wordt, waar *met* wordt bedoeld *coe* geschreven met *c*, terwijl waar het betrekkelijk voornaamwoord of een bijwoord geldt, het woord met een *k* geschreven wordt. Hoe prijzenswaardig dit ook zijn moge, heeft deze regel dat tegen zich, dat de toepassing daarvan alleen gegeven is aan hen, die vertrouwd zijn met de spraakleer.

Wij hebben gemeend deze ophelderingen te moeten laten voorafgaan, alvorens een woordenlijst van het Papiëmentsch te kunnen leveren, als aangegeven aan het slot van onze bijdrage in het eerste jaarlijksch verslag van dit genootschap.

Welke spelling zullen wij volgen?

Ziedaar een moeilijkheid.

Wij zullen trachten die te boven te komen, door *eerstens* zooveel mogelijk aan de étymologie der woorden getrouw te blijven, en door *tweedens*, zooveel doenlijk de uitspraak der Papiëmentsche woorden door de spelling terug te geven.

Waar zulks om de eene of andere reden noodig wordt geacht, zullen wij ons houden aan de spelling, die eenmaal aan-[80]genomen is, ofschoon dit niet geheel in overeenstemming mocht blijken met de aanmerkingen die wij hebben laten voorafgaan.

De *C* wordt in het Papiëmentsch, in navolging van het Spaansch enz., als *S* uitgesproken, waar zij vóór de *e* en de *i* voorkomt.

Waar wij de *U* gebruiken, geeft zij den klank van het Hollandsch *oe*, of liever van de Spaansche *u* terug.

Waar hier gewoonlijk *sj* geschreven wordt, geven wij de voorkeur aan *sh* (als in het Engelsch uitgesproken) om de ware uitspraak van het woord te kennen te geven.

Wij zullen geen Spaansche woorden opnemen als Papiëmentsche, zoo als hier maar al te dikwijls geschiedt; want wij kunnen moeilijk onze goedkeuring hechten aan het gebruiken van de volkstaal om denkbeelden te kennen te geven, die boven de bevatting zijn van menschen, die geen andere taal kennen.

Het Papiëmentsch is een taal voor niet-ontwikkelden, waarin slechts alledaagsche mededeelingen en gesprekken kunnen gedaan of gehouden worden. Men moge daarvan gebruik maken om zekeren graad van kennis aan de min bevoordeelden medetedeelen, maar nimmer om *philosophische* verhandelingen daarin te leveren, als hier niet zelden gebeurt. Immers bij zulke *courantartikelen* dienen woorden te worden gebezigd, die slechts verstaanbaar zijn voor personen, die niet alleen de Spaansche taal kennen, maar die op de hoogte zijn om die ingewikkelde argumentatiën te kunnen volgen.

De eigenlijke volkstaal of Papiëmentsch heeft de woorden niet, om zoodanige denkbeelden uitte drukken. Men neemt daarom eenvoudig Spaansche woorden ter hand, en stelt ze maar

neer in een opstel, dat van Papiëmentsch niets anders heeft dan den vorm. Zoo schrijft men die woorden, die abstracte denkbeelden te kennen geven, zoo als zij in het Spaansch geschreven worden, en levert opstellen, waarin van [81] het Papiëmentsch weinig anders voorkomt dan enkele werkwoorden. De hoofdwoorden behooren niet tot de volkstaal, en kunnen in geen geval begrepen worden door hen, die een zekeren graad van ontwikkeling niet bezitten.

Zoodanige woorden zullen wij niet opnemen in de *W o r d e n l i j s t*, die wij nu leveren.

WOORDENLIJST.

S staat voor	Spaansch		
H „ „	Hollandsch	}	ter aanduiding van de taal waaruit het Papiëmentsch woord afgeleid of ontstaan is.
P „ „	Portugeesch		
E „ „	Engelsch		
F „ „	Fransch		

ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

Ding	<i>cos</i>	S cosa
Begin	<i>principu</i>	S principio
Einde	<i>fin²</i>	S onveranderd
Tijd	<i>tempu</i>	S tiempo; P tempo
(niet zelden wordt <i>tém</i> gebruikt, vooral in den zin van weder; goed weder; goed weder – <i>bon tém</i> ; de orkaansmaanden worden genoemd <i>mal tém</i> (slechte tijd)).		
Plaats	<i>lugá</i>	S lugar
Deel	<i>parti</i>	S parte
Getal	<i>númer</i>	S número
Naam	<i>nomber</i>	S nombre
Sein	<i>seña</i>	S señal
Soort	<i>sorti</i>	P sorte
Ster	<i>strea</i>	S en P estrella
Licht	<i>lus</i>	S luz
Duisternis	<i>scuridad</i>	S oscuridad

[82]

Maan		
Maand }	<i>lun</i>	uit het S voor maan
Vuur	<i>candela</i>	S onveranderd
Water	<i>awa</i>	S agua
Rook	<i>huma</i>	S humo

² Ook *Cabamentu* uit S werkwoord *acabar* = eindigen

Asch	<i>shinishi</i>	} S ceniza P cinza
Donder	<i>strovòins</i>	P trovám
Bliksem	<i>lulamper</i>	S relámpago
Regen	<i>awaseru</i>	S aguacero
Dauw	<i>daut</i>	uit H
Zee	<i>la-má</i>	S la mar – de zee
Stof	<i>stof</i>	H onveranderd
Klei	<i>klei</i>	H onveranderd
Kalk	<i>kalki</i>	uit het H
Dag	<i>dia</i>	S onveranderd
Nacht	<i>anochi</i>	S noche
Ochtend	<i>maïnta</i>	uit S mañanita
Uur	<i>ora</i>	uit S hora
Half uur	<i>mei-or</i>	P méya ora
Heden	<i>awé</i>	P Hoje (?)
Gisteren	<i>ayera</i>	S ayer
Morgen	<i>mañan</i>	S mañana
Jaar	<i>aña</i>	S año
Ochtendstond	<i>mardugá</i>	S madrugada
Maandag	<i>dja luna</i>	S lúnes
Dinsdag	<i>dja mars</i>	S martes
Woensdag	<i>dja rasón</i>	Op dien weekdag werden in de vroegere jaren <i>rantsoenen</i> uitgedeeld aan de slaven
Donderdag	<i>dja webes</i>	S Jueves
Vrijdag	<i>dja bièrnè</i>	S Viernes
[83]		
Zaterdag	<i>dja sábra</i>	S Sábado
Zondag	<i>dja duminqu</i>	S Domingo
Goud	<i>oro</i>	S onveranderd
Zilver	<i>plata</i>	S onveranderd
Koper	<i>koper</i>	H onveranderd
IJzer	<i>heru</i>	S hierro
Roest	<i>froes</i>	uit H verroest
Geld	<i>placa</i>	in S is <i>placa</i> een oud Spaansch muntstuk van 10 maravedis
Goudgeld	<i>plakéoro</i>	voor <i>placa di oro</i>
Zilvergeld	<i>plaké plata</i>	voor <i>placa di plata</i>
Kopergeld	<i>plaké koper</i>	voor <i>placa di koper</i>
Zout	<i>sálu</i>	S sal

Steen	<i>piedra</i>	S onveranderd
Zand	<i>santu</i>	uit het H
Glas	<i>glas</i>	(de <i>g</i> uitgesproken als in E)
Gras	<i>yerba</i>	uit het S
Bloem	<i>flor</i>	S onveranderd
Boon	<i>bonchi</i>	H boontje
Maïs	<i>maïnshi</i>	uit H en S
Oranje	<i>laraha</i>	P laranja
Boom	<i>palu</i>	in S is <i>palo</i> hout
Bosch	<i>mondi</i>	in S is <i>monte</i> gebergte
Mier	<i>vruminga</i>	P formiga
Vlieg	<i>musquita</i>	S mosquito (mosca)
Vlinder of kapel.	<i>barbulète</i>	P barboleta
Wesp	<i>maribomba</i>	P maribombo
Hagedis	<i>ragadishi</i>	P lagartijo
Spin	<i>haraña</i>	S araña
Wurm	<i>bichi</i>	P bicho
Ei	<i>webu</i>	S huevo
Haan	<i>gai</i>	S gallo

[84]

Kalkoen	<i>calacuna</i>	uit het H
Visch	<i>piscá</i>	uit het S pescado
Net	<i>réda</i>	S red
Koe	<i>baca</i>	S vaca
Stier	<i>toro</i>	S onveranderd
Ezel	<i>buricu</i>	S borrico
Paard	<i>cabai</i>	S caballo
Hond	<i>cachó</i>	S cachorro (hondje)
Kat	<i>pushi</i>	H poesje
Lam	<i>lamchi</i>	H lammetje
Varken	<i>porco</i>	P onveranderd
Rat	<i>djaka</i>	E jacchus? (zeker soort van eekhoorn)
Kind	<i>muchá</i>	S muchacho
Man	<i>homber</i>	S hombre
Vrouw	<i>mohé</i>	S mujer
Jongen	<i>muchá homber</i>	<i>letterlijk</i> kind-man
Meisje	<i>muchá mohé</i>	<i>letterlijk</i> kind-vrouw
Vader	<i>tata</i>	S wordt soms <i>tayta</i> gebruikt
Moeder	<i>máma</i>	van <i>mamá</i>

Zoon	<i>jiu homber</i> ³	S hijo; letterlijk mannelijk kind
Dochter	<i>jiu mohé</i> ⁵	S hija; letterlijk vrouwelijk kind
Broeder	<i>ruman homber</i> ⁶	uit S hermano
Zuster	<i>ruman mohé</i> ⁷	uit S hermano
Oom	<i>oom</i>	even als H
Tante	<i>tanta</i> }	uit H tante
	ook <i>mochi</i>	of moei
Peetoom	<i>padrina</i>	S padrino
Peettante	<i>madrina</i>	S
Tweelingen	<i>ohochi</i>	uit S morochos
[85]		
Min	<i>yaya</i>	S aya
Mensch	<i>Hénde</i>	uit S gente
Hoofd	<i>Cabés</i>	S cabeza
Haar	<i>Cabei</i>	S cabello
Oor	<i>orea</i>	S oreja
Voorhoofd	<i>frenta</i>	S frente
Oog	<i>wowo</i>	P olho
Hand	<i>Man</i>	{ P mán F main
Neus	<i>nanishi</i>	S nariz
Mond	<i>boca</i>	S nariz
Lip	<i>leep</i>	uit het H
Tong	<i>lenga</i>	S lengua
Verhemelte	<i>shelu di boca</i>	(hemel van den mond)
Rug	<i>lomba</i>	Uit S lomo
Lichaam	<i>curpa</i>	S cuerpo
Arm	<i>brása</i>	S brazo
Elleboog	<i>cotovelo</i>	P onveranderd
Vuist	<i>moquete</i>	Dit woord beteekent in S <i>een slag in het aangezicht</i>
Nagel	<i>huña</i>	S uña
Knie	<i>rudia</i>	S rodilla
Voet	<i>pia</i>	S pié
Hiel	<i>hielchi</i>	H hieltje
Teen	<i>dede pia</i>	P dedo de pee

³ De *j* wordt hier als in H uitgesproken.

⁵ Idem.

⁶ De woorden *homber* en *mohé* worden bij *broeder* gevoegd, om tusschen *broeder* en *zuster* te onderscheiden.

⁷ Idem.

Been	<i>wesu</i>	S hueso
Brein	<i>sesu</i>	S seso
Maag	<i>stóma</i>	S estómago
Tand	<i>djente</i>	S diente
Bloed	<i>sanger</i>	S sangre
Speeksel	<i>scupi</i>	uit het S werkwoord <i>escupir</i> (spuwen)
[86]		
Wond	<i>hirida</i>	S herida
Pijn	<i>doló</i>	S dolor
Dood	<i>morto</i>	P morte
Koorts	<i>keintura</i>	S calentura
Mazelen	<i>sarampi</i>	P sarampo
Pokken	<i>brohera</i>	S viruelas
Kracht	<i>forsa</i>	P força
Gezondheid	<i>salú</i>	S salud
Moed	<i>curashi</i>	F courage
Werk	<i>trabau</i>	S trabajo
Zorg	<i>cuidá</i>	S cuidado
Winst	<i>gananshi</i>	S ganancia
Slaap	<i>soño</i>	{ P sono en sonho (droom)
Eetwaren	<i>cuminda</i>	uit S comida
Brood	<i>pam</i>	P onveranderd
Soep	<i>soppi</i>	P sopa
Koek	<i>bolo</i>	P onveranderd
Gebraden vleesch	<i>carni hasá</i>	P assado
	<i>carni frisghi</i> ⁸	P frigir (braden)
Taart	<i>tarta</i>	S onveranderd
Ontbijt	<i>almuseo</i>	S almuerzo
Middagmaal	<i>janta</i>	P jantar – de <i>j</i> behoudt in dit woord de portugeesche uitspraak.
Wijn	<i>biña</i>	S vino Eerder uit P vinho
Feest	<i>festa</i>	P onveranderd
Mes	<i>cuchiu</i>	S cuchillo
Vork	<i>forki</i>	uit H vorkje

[87]

⁸ *Sgh* om zooveel mogelijk terug te geven de Portugeesche uitspraak van de *g*.

Bord	<i>tayó</i>	Vlaamsch of Zuid-Ned. } taljoor
Schotel	<i>asèchi</i>	uit F assiette (bord)
Kopje	<i>komchi</i>	uit H kommetje
Kan	<i>kanika</i>	oud S caniquí (water flesch)
Flesch	<i>garafi</i>	P garaffa
Kant	<i>kanchi</i>	H kantje
Kleed	<i>bistí</i>	S vestido
Jas	<i>jas</i>	H onveranderd
Vest	<i>gilet</i>	F onveranderd
Hoed	<i>sombré</i>	S sombrero
Broek	<i>carson</i>	S calzón
Kous	<i>mea</i>	P meyas
Rok	<i>capoti</i>	P capoti
Schoen	<i>sapato</i>	S zapato
Doek	<i>lensu</i>	P lenço
Huis	<i>cas</i>	S casa
Muur	<i>muraya</i>	S muralla
Deur	<i>porta</i>	P onveranderd
Keuken	<i>cushina</i>	} P cozinha S cocina
Venster	<i>bentana</i>	S. ventana
Oven	<i>fornu</i>	P forno
Straat	<i>caya</i>	S calle
Zaag	<i>zar</i>	uit H verbasterd
Vijl	<i>feilu</i>	uit H verbasterd
Lijm	<i>leimu</i>	uit H verbasterd
Stoel	<i>stul</i> ook <i>stoel</i>	H overgenomen
Tafel	<i>mesa</i>	S onveranderd
Bank	<i>banki</i>	uit H bankje
Bed	<i>cama</i>	S onveranderd
Beddelaken	<i>lansó</i>	P lançol

[88]

Spiegel	<i>spiel</i>	uit H
Lamp	<i>lampi</i>	uit H lampje
Okshoofd	<i>bocó</i>	uit S bocoy
Naald	<i>angiüa</i>	S aguja
Speld	<i>feneta</i>	P alfinete
Plantage	<i>cunucu</i>	Z.-Amerik. S conuco
Kar	<i>garoshi</i>	<i>eerder</i> uit F carrosse dan S carro

Wagen	<i>shèrs</i>	H sjees (tweewielig rijtuig <i>eerder</i> dan F chaise (de poste)
Juk	<i>yuca</i>	S yugo
Zadel	<i>sia</i>	S silla
Meester	<i>shon</i>	S señor (?)
Bediende	<i>criá</i>	S criado
Slaaf	<i>catibu</i>	S cautivo
Volk	<i>pueblu</i>	S pueblo
Vreemdeling	<i>strañeru</i>	S extranjero
Metselaar	<i>metslá</i>	uit H
Timmerman	<i>carpinté</i>	S carpintero
Kuiper	<i>keiper</i>	H slecht uitgesproken
Schilder	<i>verfdó⁹</i>	uit H verwer
Schoolmeester	<i>meester</i>	uit H
Leerling	<i>muchá di skool</i>	<i>letterlijk</i> kind van de school
Boek	<i>buki</i>	uit H boekje
Bladzijde	<i>foya</i>	P folha
Pen	<i>pen</i>	H onveranderd
Inkt	<i>tinta</i>	S onveranderd
Papier	<i>pampé</i>	S papel

[89]

Kerk	<i>kerki</i>	uit H
„ kath.	<i>misa</i>	uit S
Kerkhof	<i>kerkhof</i>	uit H
Soldaat	<i>soldá</i>	S soldado
Korporaal	<i>corprá</i>	uit H
Sergeant	<i>sergeant</i>	H onveranderd
Officier	<i>fishal</i>	uit S oficial
Leger	<i>trupa</i>	uit S tropa
Schip	<i>barcu</i>	uit S barco
Oorlogsschip	<i>barcu di guera</i>	S barco de guerra
Sloep	<i>balandra</i>	S onveranderd
Visschersboot	<i>canoa</i>	S onveranderd
Boot	<i>boto</i>	S bote
Riem	<i>rema</i>	S remo
Touw	<i>cabuya</i>	oud S
Tolkkantoor	<i>duana</i>	S aduana
Lessenaar	<i>lesná</i>	uit H

⁹ Aan het Holl. woord *verf* is de Spaansche terminatie *dor* (laatste klinker weggelaten) gevoegd. Zoo is van *blik*, *blekéru* gevormd door toevoeging van *ero*, om *blikslager* aan te duiden.

Winkel	<i>pakus</i>	uit H pakhuis
Geluk	<i>felicidad</i>	S onveranderd
Ongeluk	<i>desgracia</i>	S onveranderd
Honger	<i>hamber</i>	S hambre
Dorst	<i>sedu</i>	P sede
Drank	<i>bibida</i>	P bebida
Kaas	<i>queshi</i>	P quejo
Boter	<i>manteca</i>	P manteiga

De lijst is, als licht te begrijpen, niet volledig. In meer ontwikkelde kringen worden nog vele woorden gebezigd, om abstracte denkbeelden te kennen te geven, doch die zijn over het algemeen uit het Spaansch overgenomen, nu en dan met eenige wijziging in de uitspraak. Ondeugd – bijv. S *vicio*, wordt in het Papiëmentsch *vishu* uitgesproken. [90]

Wij hebben door de samenstelling van deze woordenlijst, in de eerste plaats de woorden van alledaagsch gebruik onder oogen willen brengen van hen, die met onze volkstaal niet vertrouwd zijn, en in de tweede plaats willen aantonen hoe aan ieder der hier gesproken talen woorden zijn ontleend, om die volkstaal te vormen.

Spaansch en Hollandsch hebben de meeste bestanddeelen geleverd, en het is wel vreemd hoe bij eenzelfde ideeën-gang het eene woord uit de eene, het andere uit de andere taal overgenomen wordt.

Bij *ambachten* vindt men meestal Hollandsche woorden overgenomen: *metslá*, metselaar, *smid* onveranderd, *snyer* voor kleermaker, uit snijder, en enkele Spaansche, als *carpinté* (Sp Carpenters – timmerman) en *sapaté* (Sp zapatero – schoenmaker).

In slechts weinige gevallen, zooals men uit de lijst ontwaren zal, worden de woorden ongewijzigd overgenomen; de laatste klinker wordt dikwijls weggelaten, de *b* in plaats van de *v* gesteld, de *u* in plaats van de *o*. Enkele Hollandsche woorden worden zonder eenige wijziging wel overgenomen, doch zelfs die worden *zachter* in het Papiëmentsch uitgesproken dan in het Hollandsch. Personen, die het Hollandsch niet machtig zijn, verwarren soms woorden van Hollandsche afleiding op de meest vreemde wijze met elkander, waar die woorden in het Papiëmentsch, of slechts één van twee o n g e v e e r gelijkkluidende woorden, overgenomen zijn. *Gevel* (van een gebouw) is in het Papiëmentsch *Hevel*; men hoort het niet zelden uitgesproken *Heuvel*.

Uit de voorgaande lijst zal men zien dat na Hollandsch en Spaansch, het de Portugeesche taal is die verscheidene woorden voor onze volkstaal heeft geleverd.

Bij de lijst van zelfstandige naamwoorden achten wij het dienstig te voegen een korte lijst van de meest gebruikelijke [91]

BIJVOEGELIJKE NAAMWOORDEN.

Alle	<i>tur</i>	S todo of liever P tudo
Eenzaam	<i>so</i>	P só
Oud	<i>Biëu</i>	S viejo
Jong	<i>jóben</i>	S joven

Goed	<i>bon</i>	P bom
Slecht	<i>malu</i>	S malo
Schoon (mooi)	<i>bunita</i>	P bonito
Leelijk	<i>mahós</i>	F maggot (home fort laid)
Zoet	<i>dushi</i>	P doce; S dulce
Bitter	<i>marga</i>	S amargo
Vrolijk	<i>légre</i>	S alegre
Koud	<i>friu</i>	S frio
Warm	<i>cayente</i>	S caliente
Doof	<i>surdu</i>	P surdo
Blind	<i>ciegu</i>	S ciego
Schoon	<i>limpi</i>	P limpo
Vuil	<i>sushi</i>	P sujo
Leeg	<i>bashí</i>	S vacio
Zwak	<i>zwak</i>	H onver.
Vet	<i>gordo</i>	S onver.
Dom	<i>bobo</i>	S onver.
Vrij	<i>liber</i>	S libre
Vol	<i>yén</i>	S lleno
Groot	<i>grandi</i>	S grande
Klein	<i>chiquitu</i>	S chiquito
Hoog	<i>haltu</i>	S alto
Laag	<i>abau</i>	uit S bijw. abajo (?) (beneden) en bajo, laag
Hol	<i>fófo</i>	P onver.
Geheel	<i>hintér</i>	S entero

[92]

Lang	<i>largu</i>	S largo
Breed	<i>hanchu</i>	S ancho
Naakt	<i>sunu</i>	S desnudo
Smal	<i>smal</i>	H onver.
Nieuw	<i>nobo</i>	P novo
Vele	<i>hopi</i>	uit H een hoopje
Rijk	<i>ricu</i>	S rico
Arm	<i>pober</i>	S pobre
Onrijp (groen)	<i>verdè</i>	S verde
Rijp	<i>hechu</i>	oud S hecho
Droevig	<i>tristi</i>	S triste
Geheim	<i>segredu</i>	S secreto
Zeker	<i>sigur</i>	S seguro
Kort	<i>corticu</i>	S corto
Zacht	<i>moli</i>	P mole

Zuur	<i>zir</i>	H verbasterd
Stil	<i>kétu</i>	S quieto
Wijs, geleerd	<i>sabí</i>	P sabido
Dankbaar	<i>gradisidu</i>	S agradecido
Vermoeid	<i>cansá</i>	S cansado
Waar	<i>berdá</i> ¹⁰	S verdadero
Moedig	<i>balente</i>	S valiente
Nat	<i>muhá</i>	S mojado
Jeugdig	<i>mosa</i>	P moço
Licht, vlug	<i>lihé</i>	S ligero
Beter	<i>mihó</i>	S mejor
Slechter	<i>pi-ó</i>	S peor

[93]

GETALLEN.

1 *Un*, 2 *dos*, 3 *tres*, 4 *cuater*, 5 *cincu*, 6 *seis*, 7 *sjete*, 8 *ocho*, 9 *nuebe*, 10 *dies*; met geringe wijzigingen uit S overgenomen.

11 <i>djesun</i>	tien en een (S once)	
12 <i>djesdos</i>	„ „ twee (S doce)	} dus afwijking van het S
13 <i>djestres</i>	„ „ drie (S trece)	
14 <i>djescuater</i>	„ „ vier (S catorce)	
15 <i>djescincu</i>	„ „ vijf (S quince)	

16 *djesseis* als is S diez y seis, en zoo vervolgens

20 *binti* S veinte

30 *trinta* S treinta.

40, 50, 60, 70, 80 en 90 als in S. – Opmerkelijk is het dat bij de min ontwikkelde *cuater bé binti* voor 80, en *cuater bé binti cu diez* voor 90 gezegd wordt als het F quatre vingt enz.

100 is *shén*¹¹ uit S cien. 1000 is *mil* als S.

Eerste *promé* S primero
in *zuiver* Papiëmentsch zegt men voor tweede, derde enz.
di dos, di tres enz.

l e t t e r l i j k van twee (voor tweede)
van drie (voor derde)
middenste is *di meimein* P méyo (herhaald)
laatste is de *latste* uit H.

¹⁰ *Berdá of verda* is tevens waarheid.

¹¹ Gewoonlijk op S wijze gespeld. Wij stellen *shén* om een uitspraak aan te wijzen.

Een korte lijst van de

WERKWOORDEN,

zoo als die in de volkstaal, meest allen uit het Spaansch overgenomen, gebezigd worden, meenen wij in deze bijdrage te moeten opnemen. [94]

In onze bijdrage „Eenige beschouwingen over de volkstaal van Curaçao” in het Eerste Verslag van het Genootschap opgenomen, hadden wij een hoofdstuk gewijd aan de behandeling van “Vervoeging der werkwoorden”. Wij verwijzen belangstellende lezers naar onze mededeelingen in gemeld hoofdstuk.

Van de werkwoorden zijn slechts enkele aan de Nederlandsche taal ontleend.

Studeeren	<i>studiá</i>	S estudiar
Leeren	<i>siñá</i>	uit S ensënar
Lezen	<i>resá</i>	uit S rezar
eenigen zeggen	<i>lesá</i>	uit H lezen
Beginnen	<i>cuminsá</i>	uit S comenzar
Eindigen	<i>cabá</i>	uit S acabar
Kunnen	<i>por</i>	uit S poder
Sprekén	<i>papia</i>	oud S avisar (melden)
Zeggen	<i>bisa</i>	uit S avisar (melden)
Gesprek houden	<i>combersá</i>	S conversar
Roepen	<i>llamá of yamá</i>	S llamar
Antwoorden	<i>rospodé</i>	S responder
Vragen	<i>puntrá</i>	S preguntar
Eten	<i>comé</i>	S comer
Drinken	<i>bebé</i>	S beber
Kauwen	<i>kauw</i>	uit het H
Snijden	<i>cortá</i>	S cortar
Slikken	<i>gulí</i>	S engullir
Smaken	<i>smaak of</i>	H
	<i>gustá</i>	S gustár
Vasten	<i>jujuá¹² of</i>	P jejunar
	<i>yuná</i>	S ayunar
Slapen	<i>drumí</i>	S dormir

[95]

Waken	<i>waak</i>	uit H
Droomen	<i>soña</i>	S soñar
Wakker worden	<i>spiértá</i>	P espertar
Kleeden	<i>bistí</i>	S vestir
Uitkleeden	<i>quitá paña</i>	= kleederen afnemen

¹² De *j* behoudt hier de Portugeesche uitspraak.

Lachen	<i>harí</i>	S reir
Weenen	<i>yorá</i> ¹³	S llorar
Niezen	<i>nister</i>	uit H
Zingen	<i>cantá</i>	S cantar
Hooren	<i>tendé</i>	uit S atender (met aandacht luisteren enz.)
Zien	<i>mirá</i>	S mirár
Voelen	<i>fulá</i>	uit het H woord
Hoesten	<i>tosá</i>	S toser
Knijpen	<i>kinipí</i>	uit H verbasterd
Krabben	<i>grawatá</i>	uit S garabato, een soort van haak
Geven	<i>duná</i>	uit S donar –schenken
Nemen	<i>tumá</i>	S tomar
Dooden	<i>matá</i>	S matar
Betalen	<i>pagá</i>	S pagar
Zweren	<i>hurá</i>	S jurar
Beminnen	<i>stima</i>	uit S estimar =achten
Vleien	<i>flatiá</i>	F flatter
Kussen	<i>sunchi</i>	uit H zoentje
Groeten	<i>cuminda</i>	uit S comendar = aanbevelen
Leeren	} <i>siña</i>	uit P ensinar
onderwijzen		
Verbeteren	<i>curigi</i> ¹⁴	uit P corrigir
Weigeren	<i>nengá</i>	S negar
[96]		
Slaan	<i>dal</i>	van S dar golpe, alléén dar = geven, overgenomen
Vergeven	<i>pordoná</i>	S perdonar
Twisten	<i>pleitá</i>	S pleitear = pleiten
Vechten	<i>bringá</i>	P brigar
Breken	<i>kibrá</i>	S quebrar
Doopen	<i>batisá</i>	S bautizar
Gaan	<i>baai</i>	Van S va = gaat
Kuiren	<i>keire</i>	H verbasterd
Ophouden	<i>stop</i>	H stoppen
Loopen	<i>camná</i>	S caminar
Naderen	<i>yegá cerca</i>	S llegar acerca voor acercar
Doen	<i>hasí</i>	S hacer

¹³ De Spaansche *ll* geven wij terug door de *y* met de Spaanschen uitspraak.

¹⁴ De *g* behoudt de Portugeesche uitspraak.

Binnen komen	<i>drentá</i>	Van S dentro = binnen
Zitten	<i>sintá</i>	S asentar
Werken	<i>trahá</i>	S trabajar
Binden	<i>mará</i>	S amarrar
Stelen	<i>horta</i>	S hurtar
Scheuren	<i>skér</i>	uit H
Breken	<i>kibrá</i>	S quebrar
Vuilmaken	<i>shushá</i>	P sujar
Wrijven	<i>fregá</i>	P esfregar
Herinneren	<i>cordá</i>	S recorder
Vergeten	<i>lubidá</i>	S olvidar
Gelooven	<i>keré</i>	S creer
Hopen	<i>sperá</i>	S esperar
Verzekeren	<i>sigurá</i>	S asegurar
Eindigen	<i>cabá</i>	S acabar
Wagen	<i>riscá</i>	E risk S arriesgar
Overeenkomen	<i>cumbini</i>	S convener
Blijven	<i>ficá</i>	P ficar

[97] Deze lijst bevat de meest gebruikelijke werkwoorden. Het grootste gedeelte daarvan is van het Spaansch overgenomen, met weglating van de slotletter *r* en met eenige andere wijzigingen.

Deze wijzigingen zijn nog al groot bij zekere woorden, als bijv. *lubida* van *olvidar*; in vele gevallen wordt een geheele lettergreep, vooral de eerste, weggelaten.

Om een volledig, althans eenigszins volledig, denkbeeld te geven van de Curaçaosche volkstaal, laten wij hier volgen een

SAMENSPRAAK.

Goeden dag	<i>Bon dia</i>
Hoe gaat het?	<i>Com bai</i>
Zeer goed	<i>Mashá bon</i>
Niet heel wel	<i>No muchu bon</i>
Ik dank u	<i>Danki</i>
Hoe is uw broeder?	<i>Combai bo ruman homber?</i>
Hij is wel	<i>E ta bon di salú</i>
Maar mijn zuster is ongesteld	<i>Ma mi ruman mohé ta malu</i>
Het spijt me	<i>Ta duél mi</i>
Neem plaats	<i>Sintá</i>
't Wordt mijn tijd om weg te gaan	<i>Ta mi ora di bai</i>
Wie klopt aan de deur?	<i>Ta ken ta bati na porta?</i>
't Is een vriend. Maak open	<i>Ta un amigu; habri porta</i>

Ik wist niet dat u het was
Kom binnen
Hoe laat is het?
't is acht uur
Hoe blijft gij zoo laat te bed?

Ik ben vermoeid
Sta op
Laat ons samen uitgaan
Wij moeten ontbijten
Brood en kaas
Spreekt U Papiëmentsch?
Niet veel
Ik wil het wel leeren

Het is gemakkelijk, als je Spaansch kent

Anders is het moeilijk

Ik ken enkele woorden
Hier is het noodig het te kunnen spreken

In hoeveel tijd kan ik het kennen?

Twee of drie maanden
Maar gij moet oefening hebben
Gij moet niet bang zijn
Spreek maar
Zoo goed of slecht gij kunt
Hoe staat het weer?
Het is goed weer
Het zal niet regenen
't is helder weer
Gisteren was het regenachtig
Laat ons gaan wandelen

Met plezier
Waar is de sleutel?
Aan de deur
Gaan we naar buiten?
Neen, blijven wij maar in de stad

*Mi no tabata sábi ku tab o
Drentá
Cuant' or ta' wor?
Ta ocho'r voor ocho ora
Ta com bo ta quedá asina tantu na
cama?
Mi ta cansá [98]
Lamtá (Sp. Levántate.)
Lagá nos Sali huntu
Nos mesté almusá
Pam ku keshi
Bo sá papia papiamentu?
No muchu
Lo mi ké siñé
(siñá é ineengetrokken)
Ta lihé (licht) si bo sá (voor sábi)
spañó
Si nó, ta trabau (trabau is
werk =moeite=moeilijk)
Mi sa algun palabra
Aquí un hende mesté por papié
(voor papia -é.)
Den cuantu tem lo mi por sábi-é?
Dos, tres luna
Ma bo mesté practicá
Bo no mesté tin miedu
Papiá numá
Bon ó malu, manera bo por
Com tá ku tém
Weer ta bon
Awacero lo no cai
Shelu tá clá
Ayerá taba tin tem di awa
Bam keiru
(Bam is uit S vámanos)
(Keiru uit H kuieren)
Ku muchu gustu [99]
Ta unda llavi tá?
Na porta
Nos tab ai cunucu?
No, laga nos queda na punda¹⁵*

¹⁵ De stad op Curaçao heet in het Papiëmentsch *Punda*. De afleiding van dit woord is niet bekend. In het Engelsch beteekent *Pound* een bemaarde plaats tot berging van vee. De stad was vroeger ommuurd. Wij

Houdt gij van bloemen?	<i>Bo ta gusta flor?</i>
Zeker	<i>Sigur</i>
Vruchten ook?	<i>Fruta també</i>
	(uit S también.)
Ik zal u adieu zeggen	<i>Mi ta bisabó adios</i>
Wat is er nieuws?	<i>Ki noba tin?</i>
Niet veel	<i>No muchu</i>
Kent u die vrouw?	<i>Bo conosé é mohé ahi</i>
Zij is mijn buurvrouw	<i>E ta mi bisaña</i>
	(P visinha)
Zij heeft mooie oogen	<i>E tin bonita wowo</i>
Geef mij een vel papier, pen en inkt	<i>Nami (voor Dunami) pampé, pen, ku ink</i>
Ik moet een brief schrijven	<i>Mi meste scirbi (S. escribir) un carta</i>
Op mijn lessenaar vindt gij alles	<i>Ribá mi lesná bot a haya tur cos</i>
Ik zie er geen inktkoker	<i>Mi 'n (voor Mi no) ta mirá inktpot ahi</i>
Zie op de tafel daarnaast	<i>Mirá ribá mesa ahi pegá</i>
De pen is niet goed	<i>E pluma no ta bon</i>
Hier hebt ge andere	<i>Ata otro aquí [100]</i>
Den hoeveelsten is het vandaag?	<i>Ta cuantu di luna ta-wé (ta awé ineengetrokken.)</i>
Laat uw bediende den brief bezorgen	<i>Laga bó cria hiba é carta</i>

Uit deze korte dialogen zal de lezer opgehelderd zien verscheidene eigenaardigheden van het Papiëmentsch, waarop wij in onze eerste Bijdrage gewezen hadden, onder anderen dat de werkwoorden niet vervoegd worden dan door middel van hulpwoorden.

Een der voornaamste eigenaardigheden van Papiëmentsch als spreektaal is de samentrekking van de werkwoorden met het voornaamwoord in den dativus of accusativus. Geef hem *duna é* wordt *duné*.

Deze samentrekkingen leveren den vreemdeling, die onze volkstaal tracht aan te leeren de grootste moeilijkheid op.

Een andere eigenaardigheid bestaat daarin dat in het Papiëmentsch eenzelfde woord dienst moet doen voor twee – soms meer – woorden uit de meer ontwikkelde talen.

Op en *boven* geven twee verschillende denkbeelden te kennen, ofschoon in het beiden opgesloten ligt het denkbeeld *hooger*.

In het Papiëmentsch zegt men *riba* uit het Spaansch *arriba* – *boven*.

Op mijn lessenaar – *S sobre mi escritorio* wordt in het Papiëmentsch *riba mi lesná* (letterlijk: *boven mijn lessenaar*.)

gelooven echter dat de naam aan de Willemstad toegekend wel een anderen oorsprong zal hebben. Wellicht is het een woord van Afrikaansche afkomst.

Dit is een bewijs dat het Papiëmentsch slechts *en gros* de denkbeelden kan uitdrukken; de schakeeringen of *détails* kunnen niet worden teruggegeven.

Wij hebben moeilijk de afleiding kunnen opgeven van al de woorden, die in de *samenspraak* voorkomen.

Velen daarvan, zoo niet de meesten, zijn in de vooraf gaande woordenlijst opgenomen.
[101]

Combai – Hoe gaat het – is uit het S como vá.

Laga. – Laat – is werkelijk een vreemd woord; de eerste lettergreep schijnt afkomstig van het Hollandsch *laten*, terwijl de tweede van het Spaansche *dejar* schijnt overgenomen.

Mesté – moeten – is uit S menester, behoeven.

Papia numa voor spreek maar. Wat is eigenlijk het woordje *numa*?

Spaansch no más – niet meer.

Awacero ta cai is letterlijk: De regen valt.

Men zal uit de woordenlijst ontwaren dat bij den overgang van het S of P in het Papiëmentsch de woorden menige veranderingen ondergaan. Als de regel mag aangenomen worden dat de woorden in onze volkstaal minder lettergrepen hebben dan in de oorspronkelijke talen.

Het Papiëmentsch moet aanvankelijk verscheidene woorden hebben gehad van Afrikaansche afkomst, die echter niet langer gebruikt worden.

Kuskus wordt nog gebruikt om een soort meelpreparaat aanteduiden.

Webster geeft in zijn Woordenboek C o u s - c o u s op als: a kind of food used by the natives of Africa, made of millet flour, with flesh and the bark of *adansonia digitata* or baobab-tree; called also *lalo*.

Een pap (kooksel van meel voor voeding) wordt *lali* nog genoemd, als zij niet dik genoeg is.

Kan het zijn dat *lali* uit *lalo* is ontstaan?

Zoumbi – een spook of verschijnsel van afgestorvenen – wordt dikwijls gebruikt.

Funche – een kooksel van maismeel, het voorname voedingsmiddel der lagere klassen, is waarschijnlijk ook een [102] Afrikaansch woord. In Spaansche lexicons wordt het woord omschreven met de bijvoeging dat het in de Spaansche taal is overgenomen van de Cubaansche spreektaal.

Het laat zich begrijpen dat in het gebruik der volkstaal door het meer ontwikkelde deel der bevolking, door hen namelijk, die eene of andere taal machtig zijn, vele woorden worden gebruikt, die de minder ontwikkelden niet kennen.

Zoodanige woorden behooren echter niet tot de *volkstaal*.

Nog moeten wij doen opmerken dat in de uitspraak of juister uitgedrukt in de wijze van spreken van de volkstaal, merkelijke verschillen bestaan.

Op Curaçao worden de woorden korter uitgesproken dan op Bonaire en Aruba.

De klemtoon en de stembuiging zijn anders; en men kan naar de uitspraak onderscheiden van welk der eilanden de spreker afkomstig is.

Er is, als wij het woord mogen gebruiken, iets *zangerigs* in de wijze, waarop het Papiëmentsch, vooral door Bonairianen, wordt uitgesproken.

Wij hebben gemeend onze mededeelingen en beschouwingen over de volkstaal van Curaçao tot deze weinige te moeten beperken.

Het Papiëmentsch is geen taal.

Aanmoediging tot het aanleeren van hetzelfde is niet ons doel.

Alleen hebben wij voor hen, die de volkstaal kennen, enkele ophelderingen en aanwijzingen willen bijeenbrengen, en aan hen, die met haar niet vertrouwd zijn, een oppervlakkige kennismaking daarmede willen bezorgen.

Curaçao 1 juli 1898.

A. JESURUN.